

10. RANÁ PÉČE

1. pojem RANÁ PÉČE (též raná intervence, včasná podpora, včasná intervence)

- soustava služeb a programů poskytovaných ohroženým dětem, dětem postiženým i jejich rodinám, **0 - 3 roky (od 3 let SPC)**
- Národní plán vyrovnání příležitostí pro občany se zdravotním postižením (usnesení vlády 1998) - děti ohrožené v sociálním, biologickém a psychickém vývoji, děti se zdravotním postižením
- nepatří do systému školských poradenských zařízení

2. CÍL rané péče

- předcházet postižení
- eliminovat nebo zmírnit důsledky postižení
- poskytnout rodině, dítěti i společnosti předpoklady sociální integrace
- raná péče má být poskytována od diagnostikování postižení (mnohdy již od narození) až do nastoupení dítěte do vzdělávací instituce (MŠ, zahájení školní docházky)
- zvyšování vývojové úrovně dítěte v oblastech ohrožených postižením
- mnohé země – zákonný nárok

3. Programy rané péče jsou určeny pro:

- **trvale zdravotně postižené děti** – postižené mentálně, tělesně, smyslově, děti s kombinovanými vadami
- **vývojově opožděné děti** – pomalejší projevy v jedné nebo několika vývojových oblastí, př. hrubá, jemná motorika, sociální, citový, kognitivní nebo řečový vývoj
- **děti ohrožené možností výskytu zdravotního postižení nebo vývojové poruchy v pozdějším období** – zděděné nebo genetické nemoci v rodině, důsledek zdrav. problémů matky, nedonošenost, novorozenecké komplikace, nízká porodní hmotnost, nejisté rodinné zázemí, citové problémy rodičů, nízký příjem, napětí, týrání

4. V ČR je dosud oddělena při rané péči část medicínská a část pedagogická

- lékaři, fyzioterapeuti – včasný kontakt s dítětem a jeho rodiči – rizikové děti hned po narození, ostatní po zjištění poškození
- pedagog, psycholog, sociální pracovník není včasný vstup pravidlem – PG rehabilitace i PG poradenství až tehdy, kdy je dítě v péči SPC (Speciálněpedagogická centra) – preventivní, rehabilitačně-diagnostický, terapeutický, metodický a poradenský charakter (vyhl. MŠMT ČR č.73/2005 Sb.)
- v ČR není ještě uspokojivá legislativa – chybí legislativní propojení poskytování rané péče medicínské, pedagogické i sociální
- u nás – nefunguje síť (není propojena raná péče + SPC, raná péče si musí děti sama vyhledat)
poskytování rané péče v ČR - neziskové organizace, občanská sdružení, př.: Střediska rané péče pro zrakově postižené děti a kombinovaná postižení s postižením zraku, Střediska rané péče pro sluchově postižené, občanské sdružení FUTURUM - Centrum rané péče pro děti se speciálními potřebami
- na západ od nás – po narození a zjištění problému – síť kolem dítěte - všichni odborníci společně se spolupodílí na péči - lékaři, psychologové, psychiatři, speciální pedagogové, právníci, sociální pracovníci (Británie, USA, Německo)

5. Teoretická východiska rané péče

- zásadní roli ve vývoji dítěte hrají první tři roky života
- do 3 let věku - překotný vývoj mozkových buněk – ještě možnost ovlivňovat fyziologické a psychické procesy – obrovské kompenzační možnosti mozku = nejvhodnější stimulace vývoje dítěte v raném věku (do 3 let)
- včasná sociální interakce, edukativní procesy nejlépe se mohou rozvinout náhradní mechanismy i u těch dětí, které mají v některé oblasti vývoje vážný handicap
- zanedbání v tomto období - možnosti vývoje dítěte v určitých oblastech se mohou zcela uzavřít nebo extrémně snížit. Přestože mozek je schopen vytvářet nová nervová spojení po celý život, člověk se nejrychleji rozvíjí a nejlépe přizpůsobuje změnám v raném dětství.
- zásada včasné intervence – brzy diagnostikovat, včas pracovat s dítětem, nepromeškat senzitivní období

6. Principy poskytování rané péče:

- návaznost na lékařskou, léčebnou péči
- respektovat individualitu dítěte a kulturní, sociální a výchovné zvláštnosti rodiny
- komplexní přístup = multidisciplinární
- orientace na rodinu – začlenění rodičů do týmu spolupracovníků, pomoci rodičům a dětem najít schopnosti a mechanismy k zvládnutí postižení
- zajištění služeb v rodině dítěte = přirozené prostředí
- poskytnutí poradenství
- podporovat sociální integraci dětí s postižením a jejich rodin
- právo rodiny službu si vybrat nebo ji odmítnout
- standardizace státem garantovaných služeb – zajištění odbornosti
- veřejná kontrola - akreditace poskytovatelů služeb
- zákon o sociální péči (Zákon č. 108/2006 Sb.)
 - do té doby než vznikl, byla sociální péče státem garantovaná, přesně státem stanovené instituce, organizace, které péči poskytovali, pak rodiče dostávali peníze – vybrali si sociální péči, o které si mysleli, že je pro ně a jejich dítě nejvhodnější, dítě v péči, ale nic se s ním nedělalo – stát to zjistil - kontrola úrovně poskytovaných služeb

7. HLAVNÍ ČINNOST A FORMY SLUŽEB:

- . návštěvy poradců a konzultantů v rodinách
- . poskytuje rodičům psychologické, pedagogické a sociální i právní poradenství – možnost konzultací
- . semináře pro rodiče, setkání rodičů (sdílení zkušeností = nejsem v tom sám)
- . rozvoj schopností dítěte - půjčování vhodných hraček, pomůcek (kompenzační i didaktické) a literatury, pomoc při výběru a úpravách hraček, pomůcek i domácího interiéru
- . ambulantní zrakovou stimulaci
- . týdenní rehabilitační pobyty pro celé rodiny
- . pomáhají s přípravou a výběrem školského zařízení
- . vydávají časopisy a brožury

8. PRACOVNÍCI: (stejně jako u SPC)

- vysokoškolsky kvalifikovaní SP
- sociální pracovníce
- psychologové
- instruktoři stimulací (zrakové, sluchové)
- rehabilitační pracovníce
- terapeuti

9. Služby rané péče ze webu MPSV

Služby rané péče se poskytují rodičům dítěte ve věku do 7 let, které je osobou se zdravotním postižením nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivého sociálního prostředí. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby. Služba je poskytována především v domácnosti. Služba obsahuje výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Služba se poskytuje bezúplatně.

zdroje:

KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 224 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4711-102.

KLENKOVÁ, Jiřina. *Možnosti stimulace preverbálních a verbálních schopností vývojově postižených dětí*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, c2000, 123 s. ISBN 80-859-3191-5.

internet: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ran%C3%A1_p%C3%A9%C4%8De

<http://www.mpsv.cz/cs/9>

vypracovaly: Jana Tesárková, Jitka Černá, Radka Mojhová